

Trygg framtid for folk og natur.
Trygg framtid for folk og natur.

Kontroll

Risikovurdering, regelverk, avvik

Ordningar forvalta gjennom kommunane

- Direkte tilskot/produksjonstilskot
- Velferdstiltak
- Skogbruk
- Miljøverkemiddel
- Økologisk landbruk

Kvar står vi?

Riksrevisjonen (dok. 1, 2014-2015):

- ▶ *«...Fylkesmennene og kommunenes kontrollnivå synes ikke å være tilfredsstillende»*
- ▶ *«...store utfordringer med ressurser og kompetanse»*
- ▶ *«...kommunene har i liten grad etablert gode systemer for risikobasert utvalg»*
- ▶ *«...kommunenes nærhet til tilskuddsmottaker, ulike roller og kompetanse- og ressursmangel medfører risiko for misligheter og feil»*
- ▶ *«...det utbetales ca. 9 mrd. Kroner årlig uten at det er godt nok sikret at utbetalingene skjer i henhold til vedtatte rammer»*

Kvar startar vi?

► Instruksar/minimumskrav:

- NMSK : 10 % av tiltaka
- Avlingsvikt : 10 % av føretaka
- Produksjonstilskot : 5 % av føretaka
- Regionalt miljøtilskot : 5 % av føretaka

► Elles varierende formuleringar:

«...Kommunen er ansvarlig for at det gjennomføres tilstrekkelige kontrolltiltak...»

«...Kommunen skal føre tilsyn med at bestemmelsene blir overholdt...»

«...Kommunen kan kontrollere...»

Risikobasert utplukk

► DSB:

«risiko gir uttrykk for uttrykk for kombinasjon av sannsynligheten for og konsekvensen av en uønsket hendelse...

...Sannsynlighet sier noe om i hvilken grad det er trolig at en hendelse vil kunne inntreffe...

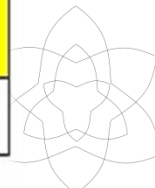
... Konsekvens beskriver mulig følge av en uønsket hendelse, som for eksempel tap...»

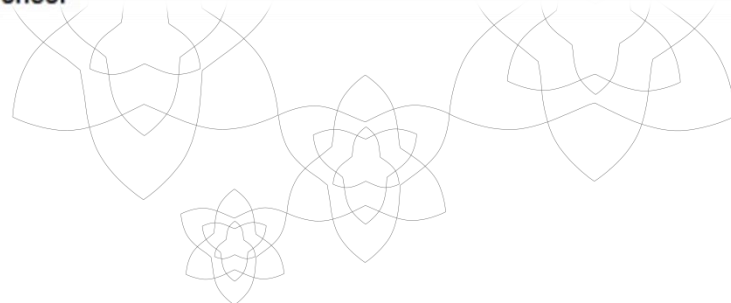

Sannsynlighet

Meget sannsynlig					
Sannsynlig		Hendelse x			
Mindre sannsynlig					
Lite sannsynlig				Hendelse y	
	Ufarlig	En viss fare	Kritisk	Farlig	Katastrofalt

Konsekvenser

► Moment for høgt sannsyn for feilopplysningar:

- Ikkje mogleg å kontrollere opplysningar maskinelt
- Føretaket har oppgitt mange forskjellige produksjonar på søknadsskjemaet
- Det er søkt om tilskot på nye eller endra ordningar
- Føretak med same produksjon på same eigedom

► Døme på konsekvens:

- Tilskotsutbetalingar som ikkje er rettkomne
- Store utslag; summen på tilskotet til føretaket totalt sett
- Tap av omdøme for landbruksforvaltninga
- Forskjellshandsaming

Ordningar utan instruks om kontroll

► Korleis prioritere?

- Risikovurdere *ordningane*

► Sannsyn:

- Ny ordning
- Presisering/ending i forvaltningspraksis
- Søknadsmasse i kommunen

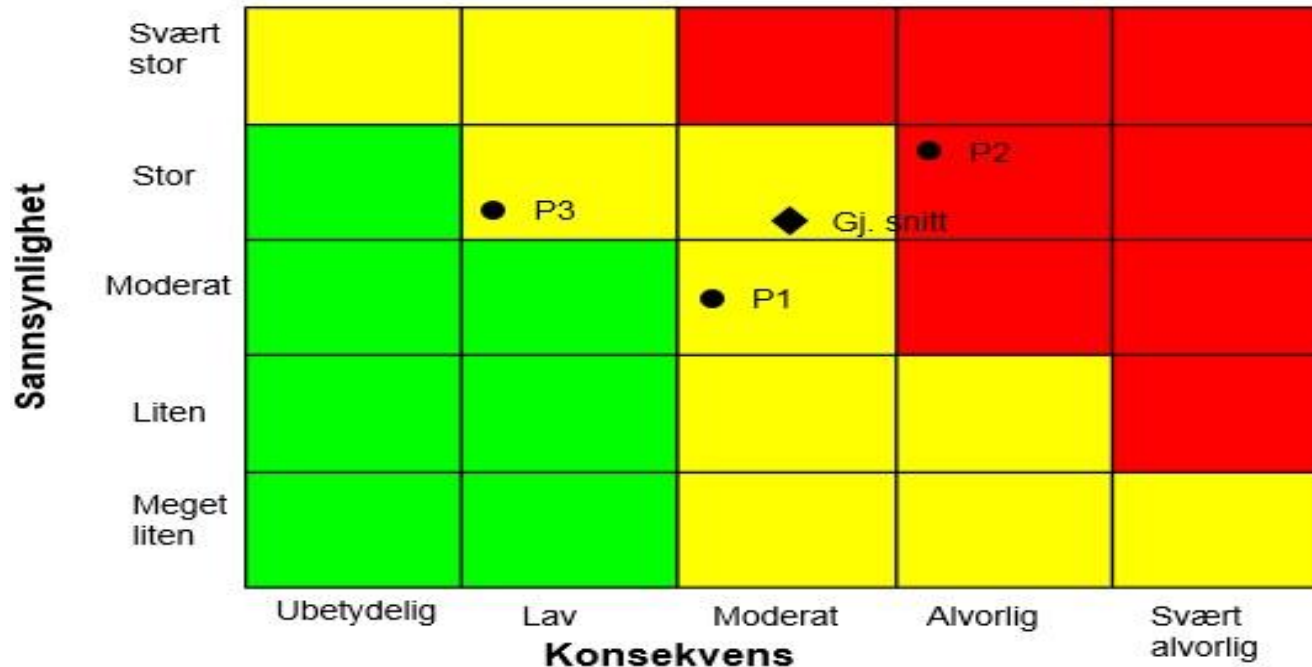
► Konsekvens:

- Resttilskot for tiltak blir «låst» i systemet (SMIL)
- Totalsum utbetalt etter ordninga

Faktorar og vekting (tenkt ordning)

- 1) Vanskeleg å forstå ordninga for søkjar
- 2) Manglande gjennomføring/fullføring av tiltak
- 3) Søknadsmasse i kommunen

Generelle rammer for kontroll

- ▶ Heimel for kontroll: finst i forskriftene til dei ulike ordningane.

- ▶ Supplert av forvaltningslova sine reglar om:
  - Gransking (§ 15)
  - Førehandsvarsel (§ 16)
  - Utgreiingsplikt (§ 17)
  - Vedtak og klagehandsaming (kap. V og VI)

Rammene for kontroll forts.

- ▶ Ikkje krav om varsel for part som «ved søknad» har uttalt seg i saken (men det er god skikk).
  - *Gjere greie for kva saka gjeld*
  - *Gjere parten i stand til å ivareta sine interesser*
  - *Gje rimeleg frist for merknader, eks. til tidspunkt*
  - *Vere skriftleg*
- ▶ Forvaltninga sitt ansvar at saka er forsvarleg opplyst (fvl. § 17)

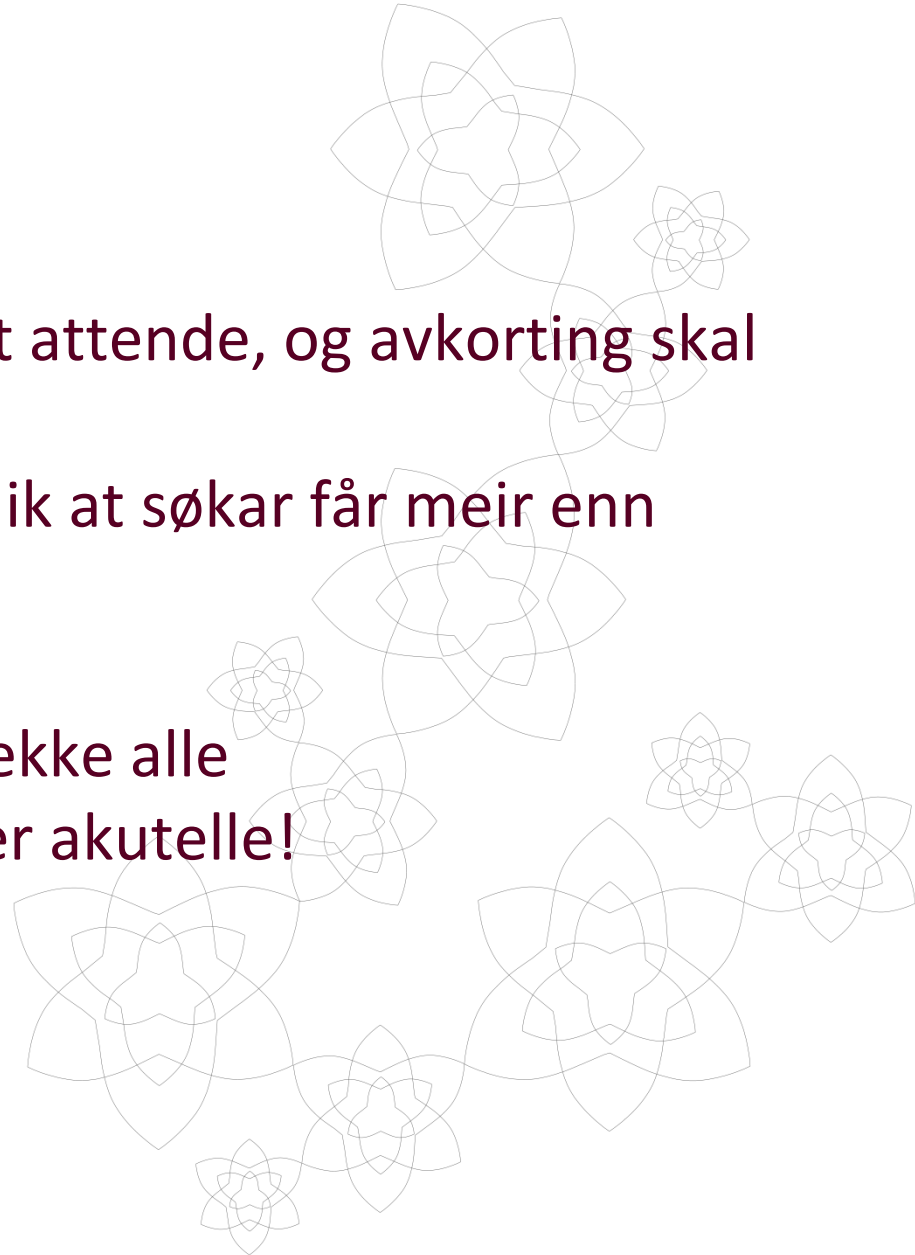

Føretaket sine rettar ved gransking:

- At kontrolløren utan oppfordring legitimerer seg og oppgjev heimel for kontrollen og opplysningsplikt, med mindre parten kjenner kontrolløren.
- Rett til å eit vitne til stades
- Ikkje klagerett på avgjerda om stadleg kontroll eller plikta til å gje opp opplysningar.

Avvik – kva no?

- ▶ Feilutbetaling skal krevjast attende, og avkorting skal alltid vurderast.
- ▶ Søknad skal ikkje rettast slik at søker får meir enn omsøkt.
- ▶ **NB!** Forhåndsvarsel bør dekke alle reaksjonar/element som er akutelle!

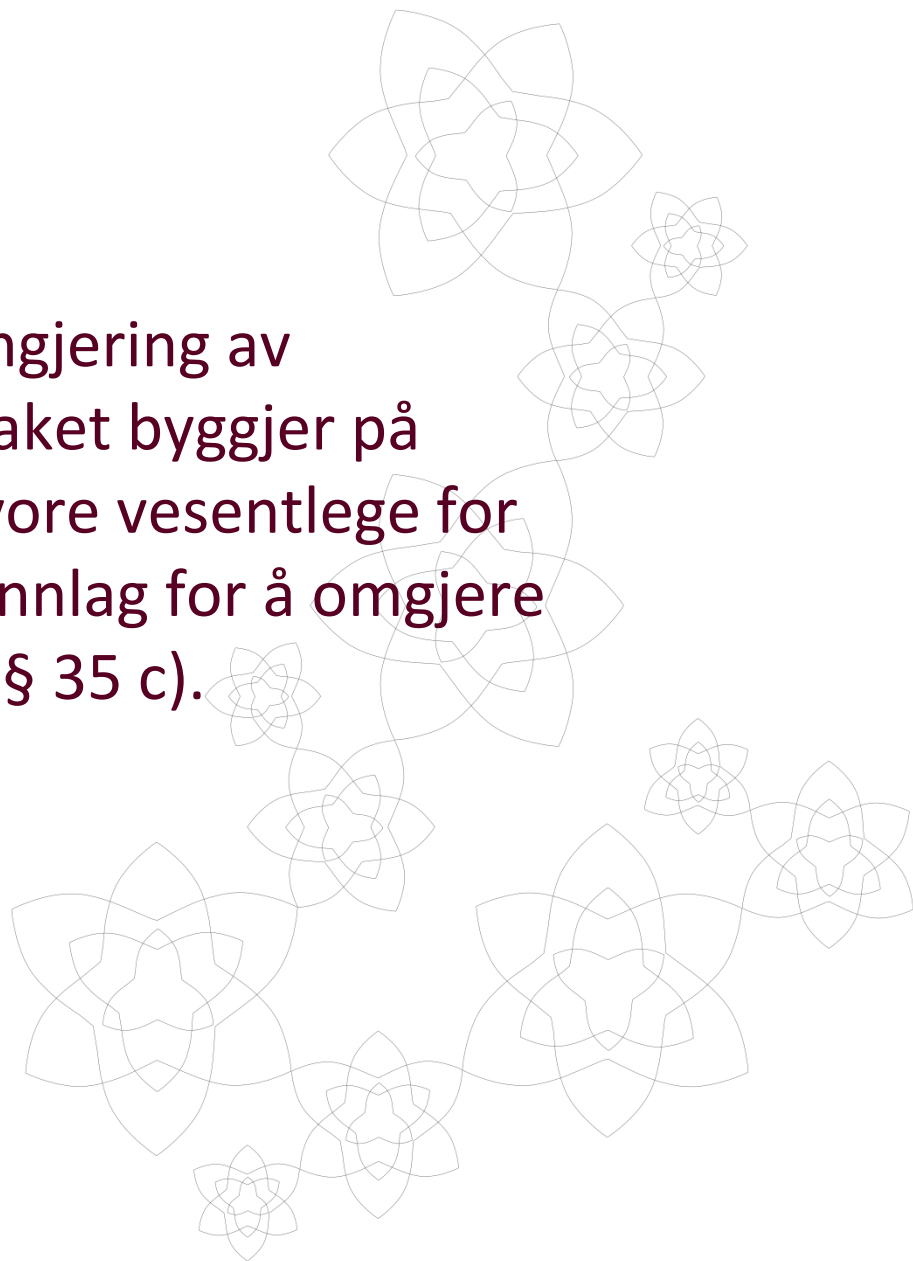
Varsel:

«Vi viser til varsel...der du vart pålagt å sende inn fullstendig rekneskap for [...]. Vi har ikkje motteke svar innen fristen [dato].

Føretaket har plikt til å utlevere all bokføring...som vedkjem tilskotet, jf. [heimel]. Med heimel i [forskrift, §§] varslar FM med dette at vi vil vurdere avkorting og/eller tilbakebetaling for [det den varsla kontrollen omfattar]. I desse føresegnene heiter det: [...]»

«FM imøteser merknader til dette varselet innan fire veker. Vi imøteser også [tidlegare førespurd dokumentasjon].»

- **Tilbakebetaling føreset omgjøring av tilskotsvedtaket. Der vedtaket byggjer på feilopplysningar som har vore vesentlege for resultatet, vil det vere grunnlag for å omgjere vedtaket som ugyldig (fvl. § 35 c).**

Særleg om avkorting

- ▶ Skal alltid vurderast, og som hovudregel alltid gjennomførast
- ▶ Skuldkrav: forsetteleg eller aktlaust.

Aktløyse:

Føretaket forstod eller burde ha forstått at opplysningane/utbetalinga var feil.

Grov aktløyse:

Føretaket forstod eller måtte ha forstått at opplysningane/utbetalinga var feil.

Forsett:

Medviten handling. Bedrageri/forsøk på bedrageri.

Aktløyse:

Frådrag med tilsvarande beløp meirutbetalinga ville medført

Grov aktløyse og forsett:

Tilskotet redusert med 60 – 100 %

Forsett:

Politimelding bør vurderast i større saker

Trygg framtid for folk og natur.
Trygg framtid for folk og natur.

Kontroll

Risikovurdering, regelverk, avvik

Avvik

Søknad om produksjonstilskot

- Avvik korrigert under saksbehandlninga
- Avvik korrigert etter kontroll

Søknadsomgangen 20. august 2014

Møre og Romsdal

Utrekna tilskot etter søknadsdata	357 275 670
Utbetalt tilskot	358 062 433
Differanse	+ 786 762

- Differansen skuldast feil og manglar ved søknadene som kommunen har retta opp
- **Ein tredjedel** av alle søknadene har feil og er korrigererte
- Variasjon frå 4,4 mill i minus til over 200 000 i pluss på enkeltsøknader
- Det jamnar seg ut med plussar og minusar – 0,2 % auke

Avvik fra alle søknadene i fylkene

Fylker	Antall foretak	Søknad, kr	Godkjent, kr	Avvik fra søknad, kr
AKERSHUS	2 142	300 954 725	301 537 792	583 067
AUST-AGDER	689	67 329 284	67 986 230	656 946
BUSKERUD	2 251	247 918 638	249 928 303	2 009 665
FINNMARK	331	60 607 678	62 227 158	1 619 480
HEDMARK	3 379	495 533 728	497 428 693	1 894 965
HORDALAND	3 106	261 173 002	260 299 138	-873 864
MØRE OG ROMSDAL	2 770	357 275 670	358 062 433	786 762
NORDLAND	2 273	382 900 218	386 699 663	3 799 446
NORD-TRØNDELAG	3 242	500 314 541	502 551 761	2 237 220
OPPLAND	4 774	614 241 695	617 798 379	3 556 684
OSLO	25	2 525 683	2 578 691	53 008
ROGALAND	4 387	553 877 572	555 275 734	1 398 162
SOGN OG FJORDANE	3 024	299 232 006	301 570 297	2 338 291
SØR-TRØNDELAG	2 937	420 436 263	425 416 000	4 979 736
TELEMARK	1 466	124 709 881	125 952 389	1 242 509
TROMS	980	165 916 698	167 319 735	1 403 036
VEST-AGDER	1 102	120 369 745	121 776 625	1 406 880
VESTFOLD	1 457	158 665 979	158 524 884	-141 095
ØSTFOLD	2 229	259 254 437	259 439 090	184 653
Hele landet	42 564	5 393 237 442	5 422 372 995	29 135 553

Korrigerering etter kontroll

Avvik ved kontroll av søknader				
Fylker	Antall foretak	Kommune, kr	Kontroll, kr	Avvik kontroll, kr
AKERSHUS	109	20 879 755	20 944 616	64 861
AUST-AGDER	37	2 479 433	2 476 537	-2 896
BUSKERUD	113	14 104 472	14 057 998	-46 473
FINNMARK	20	4 348 309	4 335 244	-13 065
HEDMARK	177	29 004 472	28 817 176	-187 296
HORDALAND	176	18 537 914	18 408 979	-128 935
MØRE OG ROMSDAL	162	25 259 561	25 237 636	-21 925
NORDLAND	162	14 432 286	14 207 919	-224 367
NORD-TRØNDELAG	161	31 428 100	31 126 755	-301 345
OPPLAND	248	37 284 324	36 791 772	-492 552
OSLO	1	98 025	98 025	-
ROGALAND	225	36 133 015	35 858 793	-274 222
SOGN OG FJORDANE	160	19 773 454	19 646 742	-126 711
SØR-TRØNDELAG	152	27 654 466	27 440 423	-214 043
TELEMARK	77	7 556 646	7 578 671	22 025
TROMS	58	8 692 944	8 541 515	-151 429
VEST-AGDER	56	6 873 140	6 851 504	-21 636
VESTFOLD	78	12 803 291	12 638 795	-164 496
ØSTFOLD	114	16 804 130	16 740 072	-64 058
Totalsum	2 286	334 147 735	331 799 171	-2 348 564

Avvik ved kontroll av søknader i MØRE OG ROMSDAL				
Kommuner	Antall foretak	Kommune, kr	Kontroll, kr	Avvik kontroll, kr
	4	508 516	479 227	-29 289
	9	1 186 495	1 167 377	-19 119
	2	620 594	602 378	-18 216
	7	1 224 736	1 210 519	-14 217
	2	255 633	245 099	-10 534
	10	2 111 726	2 102 284	-9 442
	9	1 714 375	1 705 581	-8 794
	1	194 600	187 076	-7 524
	10	2 301 537	2 295 597	-5 940
	5	716 376	710 796	-5 580
	6	1 061 718	1 059 738	-1 980
	1	18 212	17 816	-396
	5	194 473	194 473	-
	5	759 412	759 412	-
	4	796 238	796 238	-
	5	819 025	819 025	-
	1	164 839	164 839	-
	2	412 354	412 354	-
	6	538 619	538 619	-
	7	1 772 905	1 772 905	-
	1	416 908	416 908	-
	2	54 181	54 181	-
	4	369 618	369 618	-
	4	117 817	117 817	-
	2	320 895	320 895	-
	4	564 778	564 778	-
	5	411 977	411 977	-
	6	592 486	592 486	-
	7	1 377 104	1 377 104	-
	3	317 853	317 853	-
	6	332 588	334 246	1 658
	2	314 976	318 082	3 106
	2	663 997	667 165	3 168
	2	244 245	254 211	9 967
	5	536 606	577 394	40 788
	6	1 251 150	1 301 569	50 419
Totalsum	162	25 259 561	25 237 636	-21 925

Kontrollpunkt, areal

- Storleiken på arealet blir kontrollert mot Skog og Landskap og/eller Landbruksregisteret, men:
  - Blir det kontrollert at alt det dyrka arealet er i aktiv drift? Hausta ved slått eller beiting?
  - Fyller innmarksbeitet kriteria for å kunne godkjennast som innmarksbeite? Er det halde i hevd?
  - Er innmarksbeitet tilstrekkeleg beita?
  - Er det såpass at det kan kallast vanleg jordbruksproduksjon?
- Kor stor del av jordbærarealet er i bæring/ikkje i bæring?

Kontrollpunkt, beiting

Ikkje berre dyretalet på beite skal sjekkast, men:

- Hovuddelen av det daglege grovfôrinntaket til dyret skal skje *ved beiting* i minimum 12 veker – er beitearealet tilstrekkeleg stort og godt til at det er sannsynleg?

(Dette kravet er *ikkje* samanfallande med mosjonskravet i dyrevelferdslova, som er 8 vekers *mosjon*)

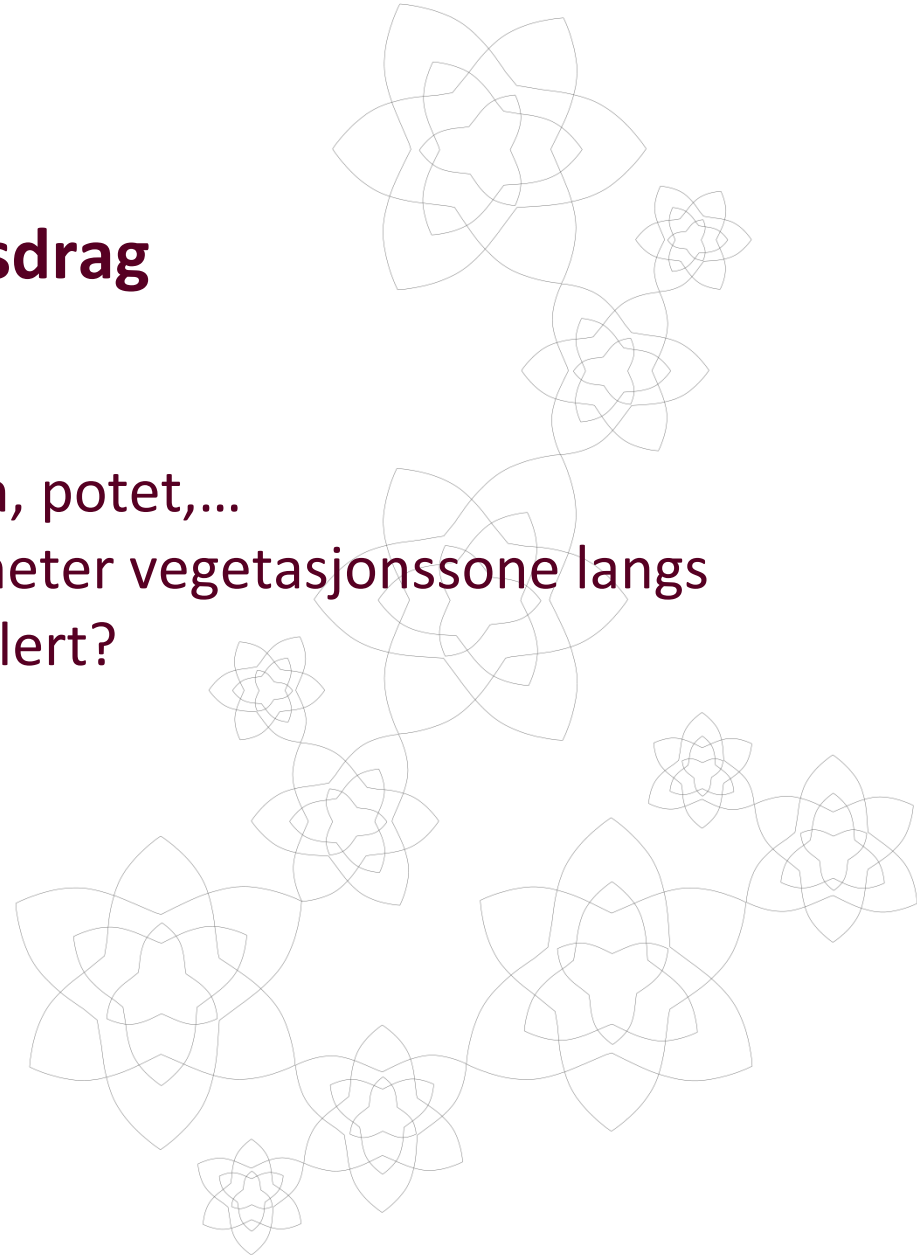
- Dyr på utmarksbeite skal ta opp hovuddelen av det daglege grovfôrinntaket frå beiting i utmark i minimum 5 veker – har dyra tilgang til nok utmarksbeiteareal til at dette kravet kan oppfyllest?

Kontrollpunkt

Vegetasjonssone mot vassdrag

For dei som driv åkerbruk, korn, potet,...

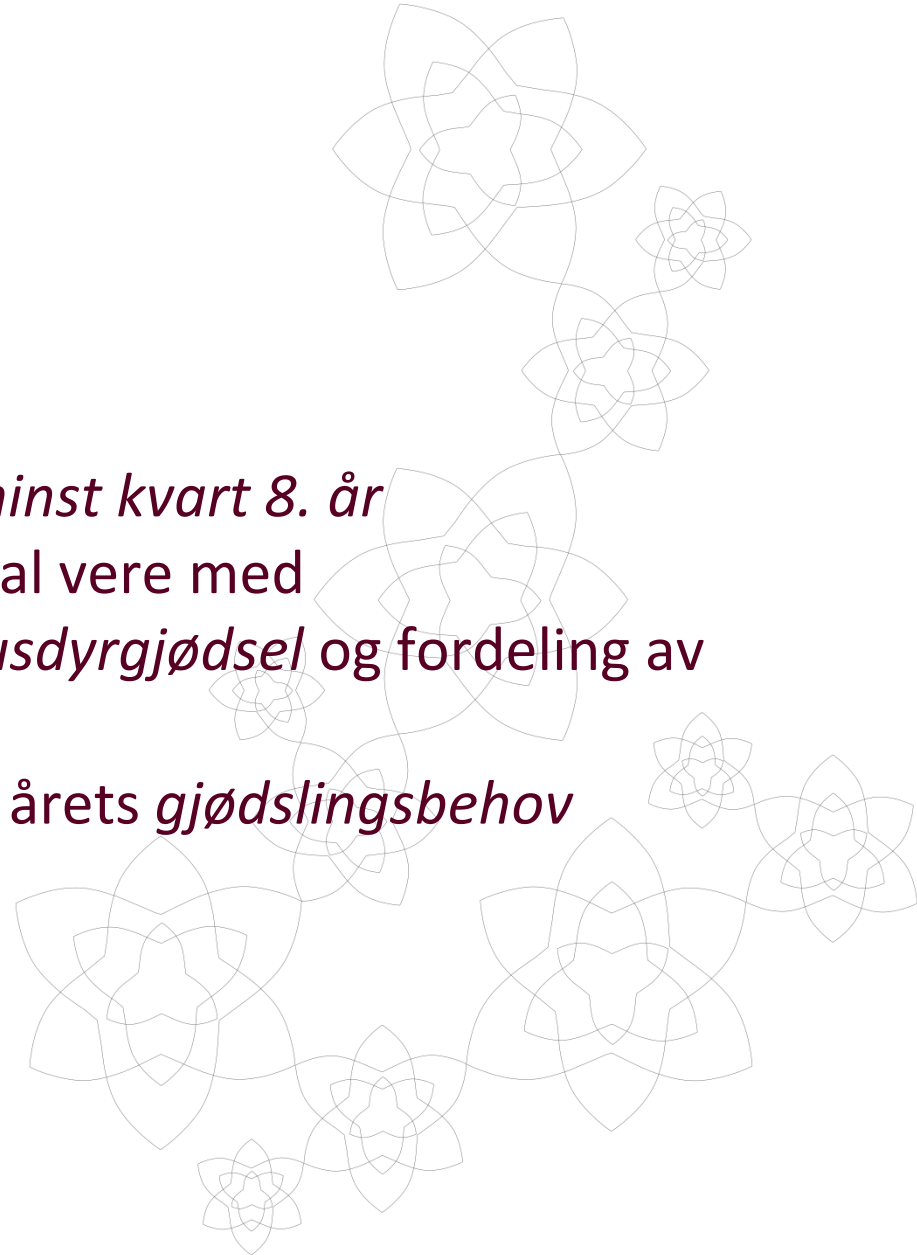
- Absolutt krav om minst to meter vegetasjonssone langs vassdrag – blir dette kontrollert?

Kontrollpunkt

Gjødslingsplan

- *Årleg* gjødslingsplan
- Representative jordprøver *minst kvart 8. år*
- *Alt* omsøkt jordbruksareal skal vere med
- Oversikt over tilgjengeleg *husdyrgjødsel* og fordeling av denne
- Årets *vekst*, forventa *avling*, årets *gjødslingsbehov*

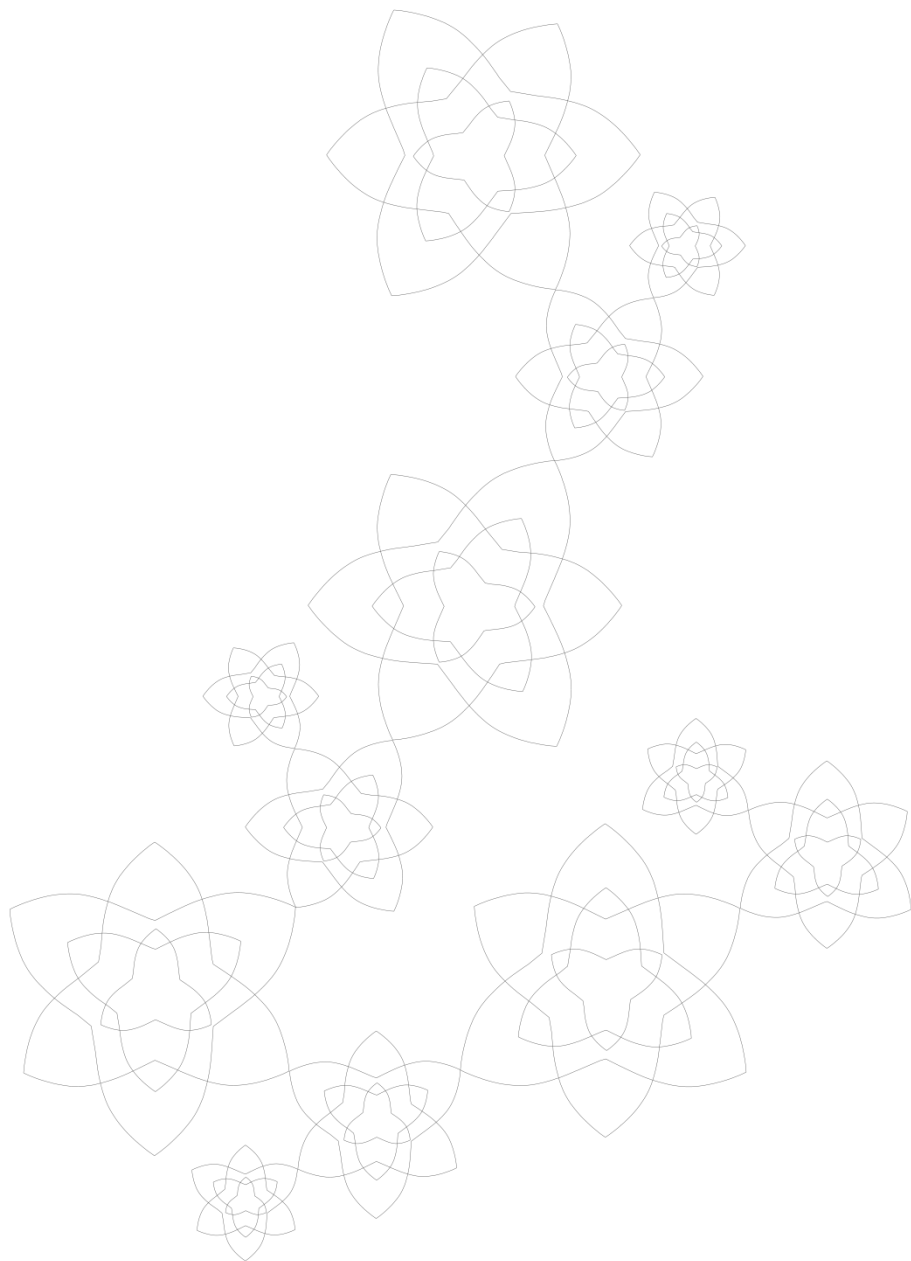

Kontrollpunkt

Plantevernjournal

- Namn på plantevernmiddel
- Tidspunkt for behandling
- Dose
- Skifte
- Vekst

Kontroll

Smil: § 9

Kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kan foreta stedleg kontroll

Kart, miljøinformasjon, plan/teikningar, kostnadsoverslag, rekneskap

Drenering §8

Kommunen og fylkesmannen fører tilsyn med at utbetaling av tilskot er riktig og har adgang til all bokføring, korrespondanse m.v som vedkjem tilskotet.

Kommunen og fylkesmannen kan foreta stedleg kontroll hos foretaket Arbeida skal vere utførde i samsvar med plan, vilkår. Enkel dokumentasjon på utgiftene.

Krav til kontroll

§ 12. *Opplysningsplikt og kontroll* Når det gis tilsagn om tilskudd må det tas forbehold om at kommunen, Fylkesmannen eller Riksrevisjonen kan kreve nødvendige opplysninger og kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er skjedd i tråd med forutsetningene.

Kommunen skal i nødvendig utstrekning kontrollere at tiltakene er gjennomført i tråd med forutsetningene.

Det er fastsatt særskilte retningslinjer for resultatkontroll i skogbruket. Resultatene av denne kontrollen skal rapporteres til Fylkesmannen på særskilte skjema for resultatkontroll.

- I Tildelingsbrev fra FM av 10.02.2015 sak 14/6781 settes det krav om en stikkprøvekontroll på 10 % av tiltakene.

Ordninger med behov for kontroll

- Driftstilskudd: Stikkprøvekontroll av mottatt søknad om utbetaling. Sjekk av omsøkt volum og utført drift i henhold til Bærekraftforskriften.
- Resultatkontroll på veg. Krav til standard på veg etter vegklasser, vegen skal godkjennes etter den standarden den er omsøkt som og prioritert etter. Avvik her vil komme til overflaten med FMs vedlikeholds-kontroll, når FM kommer igang igjen med disse.
- Viktig at kommunene også opplyser skogeier og er klare på habilitet og roller da det for skogbrukets ordninger de fleste ganger er kommunalt ansatte som skriver søknaden.